

Ìwé Dániẹ̀lì - Ọ̀gọ̀rùn-ún kan àti mètàlẹ̀lọ̀gọ̀rìn

Ìtumọ̀ Àsọtẹ̀lẹ̀: S̄s̄àfihàn Ìtumọ̀ Ìtàn àti Tí Àsọtẹ̀lẹ̀ tí Danieli 11:10 àti Síwájú Síbẹ̀

Jeff Pippenger

2024-03-30

Èsẹ̀ ogójì nínú orí kọ̀kànlá tí Dániẹ̀lì, bèrẹ̀ ní àkókò òpín ní ọ̀dún 1798, nígbà tí a fi ọ̀gbẹ̀ ikú rẹ̀ fún ọ̀ba àríwá lówó ọ̀ba gúúsù. A ẹ̀ ẹ̀pẹ̀rẹ̀ itàn nàà ní ọ̀dún 246 ẹ̀ájú ibi Kristi, nígbà tí Ptolemy mú ìgbẹ̀san wá sórí ìjọ̀ba àríwá, àti pẹ̀lú Faransé tí Napoleonic tí ó mú pọ̀òpù ní ìgbẹ̀kùn ní ọ̀dún 1798. Lẹ̀yìn tí ọ̀ba gúúsù padà sí Ejiḃiti nínú esẹ̀ kẹ̀sàn-án, nígbà nàà ni esẹ̀ kẹ̀wáá fi hàn pé ọ̀ba àríwá yóò gbé ikọ̀lù àtakò dide sí ọ̀ba gúúsù.

“Nítórí nàà ọ̀ba gúúsù yóò wọ̀ inú ìjọ̀ba rẹ̀, yóò sì padà sí ilẹ̀ tirẹ̀. Sùgbọ̀n a ọ́o ru àwọ̀n ọ̀mọ̀ rẹ̀ sókè, wọ̀n yóò sì kó ogun fíla pọ̀; dájúdájú ọ̀kan nínú wọ̀n yóò wá, yóò sì ẹ̀sàn kojá, yóò sì kojá lọ̀; lẹ̀yìn nàà yóò padà, a ọ́o sì tún ru ú sókè, àní títí dé ibi ààbò rẹ̀.” Dániẹ̀lì 11:9, 10.

Kí a tó wo àlàyé Uriah Smith lórí itàn tí ó mú esẹ̀ kẹ̀wáá ẹ̀, ẹ̀ jẹ́ ká kiyè sí ọ̀rọ̀ nàà pé, “yóò kún dé, yóò sì kojá lọ̀.” Gbólóhùn Héberù tí a tùmọ̀ ní ọ̀nà yíi ní a tún tùmọ̀ nínú esẹ̀ ogójì gẹ̀gẹ̀ bí, “yóò kún dé, yóò sì kojá lórí.” Ọ̀un ni gbólóhùn kan nàà nínú Héberù ipilẹ̀şẹ̀. Kò sì farahàn ní ibòmíràn nínú Ìwé Mímọ̀ bí kò ẹ̀ lẹ̀kẹ̀kan ẹ̀soşo miíràn.

Yóò sì kojá ní ilẹ̀ Júdá; yóò sì ẹ̀sàn kún-ún, yóò sì ẹ̀sàn kojá, yóò dé àní títí dé ọ̀rùn; ináki àwọ̀n iyẹ̀ rẹ̀ yóò sì bo iwọ̀n ilẹ̀ rẹ̀ gbogbo, iwọ̀ Emmanueli. Isaiah 8:8.

Nínú Dániẹ̀lì orí kẹ̀tálá, esẹ̀ kẹ̀wáá àti esẹ̀ ogójì, àti lẹ̀yìn nàà lẹ̀kẹ̀kan sí i nínú Aísáyà orí kejo, esẹ̀ kejo, a tùmọ̀ gbolohun Héberù kan nàà ní ọ̀nà mètá ọ̀tọ̀tọ̀, bí ó tilẹ̀ jẹ́ pé wọ̀n n̄ s̄àfihàn ìtumọ̀ kan nàà. Ọ̀rọ̀ ikeyin nínú gbolohun nàà, ọ̀rọ̀ Héberù “abar,” ni a sojú fún gẹ̀gẹ̀ bí “lá kojá” nínú esẹ̀ kẹ̀wáá, “lá lórí” nínú esẹ̀ ogójì, àti lẹ̀yìn nàà gẹ̀gẹ̀ bí “lọ̀ kojá” nínú Aísáyà. Ìtumọ̀ nàà jùlọ̀ jẹ́ ohun kan nàà nínú ọ̀kọ̀ọ̀kan àwọ̀n itọ̀kasí mètẹ̀tẹ̀ta nàà, sùgbọ̀n nínú Aísáyà isopọ̀ àsọtẹ̀lẹ̀ miíràn tún wá láàárín àwọ̀n itọ̀kasí nàà.

Èsẹ̀ nàà nínú Isaiah ẹ̀ nígbà tí ọ̀ba Ásíríà ẹ̀gun Juda, tí ó sì dé Jerusalemu, sùgbọ̀n kò ẹ̀gun ilú nàà fúnra rẹ̀ rárá. Ó gòkè dé “ọ̀run,” sùgbọ̀n kò ẹ̀gun “orí” nàà rí. Nínú àsọtẹ̀lẹ̀ kan nàà gan-an, Isaiah fi àmì àfihàn àsọtẹ̀lẹ̀ hàn nípa ohun tí “orí” dúró fún, ó sì so “orí” di olú-ilú ìjọ̀ba nàà, àti pé ọ̀ba ìjọ̀ba nàà pẹ̀lú ni “orí.” Ó mú ẹ̀lẹ̀rìí méjì wá fún ọ̀títọ̀ àsọtẹ̀lẹ̀ nàà pé orí jẹ́ ọ̀ba, àti ìjọ̀ba; lẹ̀yìn nàà, ní ọ̀nà ikòkò, ó fi hàn pé bí akẹ̀kọ̀ọ̀ àsọtẹ̀lẹ̀ kò bá gba ọ̀títọ̀ yíi, tí kò sì lóye rẹ̀, a kí yóò fi í múlẹ̀. Èsẹ̀ ikòkò nàà jẹ́ ara àsọtẹ̀lẹ̀ kan nàà gan-an tí ó fi hàn pé ọ̀ba àríwá yóò kún-ún bọ̀, yóò sì ẹ̀sàn kojá, sùgbọ̀n yóò dé “ọ̀run” nikan.

Nítórí orí ilẹ̀ Síríà ni Damasku, àti orí Damasku ni Resini; àti láàárín ọ̀dún márùndínlọ̀gọ̀ta, a ó fọ̀ Efraimu, kí ó má bàa jẹ́ èniyàn mọ̀. Àti orí Efraimu ni Samária, àti orí Samária ni ọ̀mọ̀ Rémalíà. Bí ẹ̀ kò bá gbàgbọ̀, dájúdájú a kí yóò fi yín múlẹ̀. Aísáyà 7:8, 9.

“Orí” orílẹ̀-èdè Síríà ni olú-ilú rẹ̀, “Damásíkù,” àti “orí” “Damásíkù” (olú-ilú náà) ni “Résìni,” ọ̀ba Síríà. Bákán náà pẹ̀lú, “orí” orílẹ̀-èdè Éfírímù ni olú-ilú rẹ̀, “Samaría,” àti “orí” “Samaría” (olú-ilú náà) ni “omọ̀ Rémalíà” (Pékà), ọ̀ba Samaría. Nínú àsọtẹ̀lẹ̀ kan náà, nínú orí tí ó tẹ̀lẹ̀ e, ní eṣẹ̀ kejo, Ọ̀ba Sénákéríbù ti Ásíríà yí Jérúsálémù ká, àti ní eṣẹ̀ kejo, a sọ̀ iyíká tí ó yí Jérúsálémù ká gégé̀ bí ohun tí ó gòkè dé ọ̀rùn.

Àwọn eṣẹ̀ keje àti kejo, tí wọn fi àmì wòlù “orí” kalẹ̀ lórí ẹ̀lẹ̀rì méjì, tí ó dúró fún ọ̀ba àti olú-ilú orílẹ̀-èdè ọ̀ba náà pẹ̀lú, ni isọtẹ̀lẹ̀ ọ̀dún márùn-dín-lógòrin tí ó fi ìbèrẹ̀ àwọn isọtẹ̀lẹ̀ méjèjì ti ẹ̀gbèrùn méjì, ọ̀dún márùn-ún, àti ogún ọ̀dún hàn síta lòdi sí ijọ̀ba àríwá àti ijọ̀ba gúúsù Israẹ̀li. Nítòrí náà, eṣẹ̀ tí ó nira gidigidi ni, nítòrí ó ní isopọ̀ pẹ̀lú eṣẹ̀ kẹwáá, àti ogójì, nínú orí kọ̀kànlá Daniẹ̀li, tí àwọn náà pẹ̀lú fi ifarakànrà hàn nìbì tí ọ̀ba àríwá kan ti kọ̀lu ọ̀ba gúúsù kan, gégé̀ bí Sennakeribu, ọ̀ba àríwá kan, ti kọ̀lu Júdà, ọ̀ba gúúsù kan nínú eṣẹ̀ kejo, nínú orí kejo Isaiah.

Kókó-ìlà tí n so àwọn ipadé ogun wònyí ti àwọn ọ̀ba àríwá àti gúúsù pọ̀ ni “orí,” àti “sísàn-kún-àgbà tí ó sì n kọ̀já lọ.” Nígba tí ọ̀ba àríwá bá dáhùn padà sí ọ̀ba gúúsù ní eṣẹ̀ kẹwáá, nínú orí kẹwáá [11], ó sẹ̀gun ogun náà, sùgbón ó fi “orí” náà sílẹ̀, nítòrí ó “wá, ó sì sà̀n-kún-àgbà, ó sì kọ̀já lọ” “dé” “ìbì-olódi” ọ̀ba gúúsù. Itàn eṣẹ̀ kẹwáá dúró fún isẹ̀gun ọ̀ba àríwá lórí ọ̀ba gúúsù, sùgbón kò wọ̀ Ejibiti (ìbì-olódi), olú-ilú náà—“orí.”

Nígba tí ọ̀ba gúúsù sẹ̀gun ọ̀ba àríwá tẹ̀lẹ̀ nínú eṣẹ̀ keje àti kejo, ó “wọ̀ inú ilẹ̀-olódi ọ̀ba àríwá, ó sì” “borí, ó sì” “mú àwọn igbèkùn” padà lọ sí “Íjibíti.” Nínú isẹ̀gun ifèsìpadà ọ̀ba àríwá, kò wọ̀ Íjibíti; nítòrí náà, èyí n sàpẹ̀rẹ̀ pé nígba tí a gbá Soviet Union kúrò ní 1989, Rọ̀síà, olú-ilú rẹ̀—iyen orí rẹ̀—sì dúró. “If ye will not believe, surely ye shall not be established.” Rọ̀síà ni, tí a sojú fún gégé̀ bí ọ̀ba gúúsù nínú eṣẹ̀ kọ̀kànlá àti kejilá, ni ó sẹ̀gun ogun ilẹ̀ àlà náà, èyí tí ní ayé igbàni jẹ̀ Rafia, tí lóni sí jẹ̀ Ukraine.

“Eṣẹ̀ 10. Sùgbón àwọn omọ̀kùnrin rẹ̀ yòò ru sókè, wọn yòò sì kó àkọ̀jọ̀pọ̀ ọ̀pọ̀ ogun nlá jọ: ọ̀kan sì yòò dájúdájú wá, yòò sì kún yàn, yòò sì gba kọ̀já: léyìn náà ni yòò padà, a ó sì tún ru sókè, àní títi dé ìbì ààbò rẹ̀.”

“Apá àkókó eṣẹ̀ yìi sọ̀ nípa àwọn omọ̀kùnrin, ní ọ̀pọ̀; apá ikeyìn sì sọ̀ nípa ọ̀kan, ní eyọ̀. Àwọn omọ̀kùnrin Seleucus Callinicus ni Seleucus Ceraunus àti Antiochus Magnus. Àwọn méjèjì wọ̀ isẹ̀ idáàbò bo àti igbèsan fún ọ̀ràn baba wọn àti orílẹ̀-èdè wọn pẹ̀lú itara. Àgbà nínú wọn, Seleucus, ni ó kókó gba itẹ̀. Ó kó ọ̀pọ̀ èniyàn jọ látì tún gba àwọn ijọ̀ba baba rẹ̀ padà; sùgbón níwọn bí ó ti jẹ̀ omọ̀-aládé aláìlera àti aláìgboyà, ní ti ara àti ní ti ọ̀rọ̀, tí kò ní owó, tí kò sì lè pa omọ̀-ogun rẹ̀ mọ̀ ní igbòràn, àwọn olórí ogun rẹ̀ méjì fi májèlé pa á léyìn ijọ̀ba àinìyí tí ó pé ọ̀dún méjì tàbí mètá. Arákùnrin rẹ̀ tí ó ní agbára jù ú lọ, Antiochus Magnus, ni wọn sì kédé gégé̀ bí ọ̀ba, èni tí, ní gbígba isàkóso omọ̀-ogun náà lé ọ̀wọ̀, tún gba Seleucia padà, ó sì gba Syria padà, ní fifi àdéhùn di olúwa àwọn ìbì kan, àti nípasẹ̀ agbára ohun ijà di olúwa àwọn miíràn. Idádúró-ogun kan tẹ̀ lé e, nínú èyí tí ẹ̀gbé méjèjì bá ara wọn sọ̀rọ̀ fún àlàáfíà, sùgbón tí wọn n pèsè sílẹ̀ fún ogun; léyìn èyí Antiochus padà, ó sì sẹ̀gun Nicolas, olórí ogun ará Ejibiti, nínú ogun, ó sì ní èrò látì gbógun ti Ejibiti fúnra rẹ̀. Èyí ni “ọ̀kan” náà tí yòò dájúdájú kún-ún bọ̀, yòò sì kọ̀já lọ.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 253.

Ìṣubú Soviet Union ní ọdún 1989, ni ó samisi “àkókò òpin,” àti àwọn ọmọkùnrin méjì nàà nínú ẹ̀sẹ̀ nàà, ń ṣàpẹ̀rẹ̀ àwọn àmì ọ̀nà méjì ti Reagan àti Bush àkókó. Láti “àkókò òpin,” ní 1798, níbí tí ẹ̀sẹ̀ ogójì ti Dániẹ̀lì mọ̀kànlá ti bẹ̀rẹ̀, a ti gbàgbé àgbèrè Romu, nítorí pé oun, gégé bí Jésíbẹ̀lì, ń dúró sílẹ̀ ní Samaria, nígbà tí ọ̀kọ̀ rẹ̀ Ahabu ń bá Èlìjà sọ̀rọ̀ ní Òkè Kámẹ̀lì. Ó wà ní ibi ifarapamó, ṣùgbọ̀n ní ikòkò ń fa okùn isàkóso, gégé bí ó ti se ní Ogun Àgbáyé Kìíní àti Ogun Àgbáyé Keji. Ọ̀kọ̀ rẹ̀ ni ọ̀mọ̀-ogun aṣojú rẹ̀ sí ọ̀ba guúsù. Nígbà tí ó gbẹ̀san ní 1989, oun, gégé bí ọ̀ba àríwá, mú kẹ̀kẹ̀-ogun, ọ̀kọ̀ ojú omi àti àwọn ẹ̀lẹ̀sin wá.

Ní àkókò òpin ni ọ̀ba guúsù yóò gbéjà kò ó; ọ̀ba àríwá yóò sì wá sí i bí jì lile, pẹ̀lú àwọn kẹ̀kẹ̀-ogun, àti pẹ̀lú àwọn ẹ̀lẹ̀sin, àti pẹ̀lú ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ọ̀kọ̀ ojú omi; yóò sì wọ̀ inú àwọn ilẹ̀ nàà, yóò sì kún àkúnnya kojá. Dániẹ̀lì 11:40.

Aṣojú rẹ̀ nínú igbẹ̀san nàà ni a ṣàfihàn nípasẹ̀ “ọ̀kọ̀ ojú omi,” tí í se agbára ọ̀rọ̀ ajé, àti nípasẹ̀ “kẹ̀kẹ̀ ogun àti àwọn ẹ̀lẹ̀sin,” tí í se agbára ológun. Agbára ológun àti agbára ọ̀rọ̀ ajé ni àwọn àbùdá àsoṭẹ̀lẹ̀ méjì ti Orílẹ̀-Èdè Amẹ̀ríkà nínú àwọn àsoṭẹ̀lẹ̀ ojó ikeyin, nítorí Orílẹ̀-Èdè Amẹ̀ríkà yóò fòfin de àwọn tí kí yóò tẹ̀rí ba fún Jésíbẹ̀lì láti rà tà àti láti tà, àti bí wọn bá sì kọ̀ láti gba àmì àṣẹ̀ Jésíbẹ̀lì, a ó pa wọn. Agbára ọ̀rọ̀ ajé àti agbára ológun ti Orílẹ̀-Èdè Amẹ̀ríkà ni a lò ní ifowósowópọ̀ pẹ̀lú ipòpá láti mú itúkà Soviet Union se ní ọdún 1989, bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé a fi Rọ̀ṣià sílẹ̀ ní ìdúró.

Ìtàn tí ó mú ẹ̀sẹ̀ kẹ̀wáá ti Dániẹ̀lì orí kọ̀kànlá se ní a tún se ní inú itàn apá kejì ẹ̀sẹ̀ ogójì, èyí tí ó tọ̀ka sí àsikò òpin ní ọdún 1989. Itàn àwọn ẹ̀sẹ̀ kẹ̀fà tí tí dé ẹ̀sẹ̀ kẹ̀sàn-án ń ṣàfihàn itàn tí ó ṣamọ̀nà sí àsikò òpin, èyí tí a fi mọ̀ sí nínú apá àkókó ẹ̀sẹ̀ ogójì. Àwọn ẹ̀sẹ̀ karùn-ún tí tí dé kẹ̀wáá ti Dániẹ̀lì orí kọ̀kànlá ń ṣàlàyé itàn ẹ̀sẹ̀ ogójì ti Dániẹ̀lì orí kọ̀kànlá ní pipé; nítorí, gégé bí Sister White ti kọ̀ sílẹ̀, “púpọ̀ nínú itàn tí a ti mú se nínú Dániẹ̀lì kọ̀kànlá ni a ó tún se.”

Ẹ̀sẹ̀ kìíní sí kẹ̀rin ti Dániẹ̀lì mọ̀kànlá ń dá Kírúsi mọ̀, gégé bí ọ̀ba kejì ti orílẹ̀-èdè ọ̀lọ̀wọ̀ méjì ní àkókò òpin ní àwọn ojó ikeyin. “Àkókò òpin” ní àwọn ojó ikeyin jẹ̀ ọdún 1989, àti ààrẹ̀ kejì nàà, tí Kírúsi sojú fún, ń fi itẹ̀lẹ̀ àsoṭẹ̀lẹ̀ kan múlẹ̀ tí ó jẹ̀ kí akẹ̀koò àsoṭẹ̀lẹ̀ lẹ̀ ka dé ọ̀dọ̀ ààrẹ̀ kẹ̀fà léyìn 1989, ẹ̀ni tí yóò jẹ̀ ààrẹ̀ ọ̀lọ̀rọ̀ jùlọ̀, tí yóò sì ru (jì), àwọn agbára ejò ńlá àwọn alágbáyé sókè, yálá wọn jẹ̀ àwọn alágbáyé ayé, tàbí àwọn tó wà ní Orílẹ̀-Èdè Amẹ̀ríkà. Léyìn nàà, itàn àsoṭẹ̀lẹ̀ nàà fò lo sí ijoba keje ti àsoṭẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì, àwọn ọ̀ba mẹ̀wáá ti Àjọ̀ Ìṣọ̀kan Àwọn Orílẹ̀-Èdè, ó sì dá ọ̀ba àkókó àti olórí rẹ̀ mọ̀, gégé bí Alekisańdà ńlá se sojú fún un (itúmọ̀ rẹ̀ ni “Jagunjugun Àwọn Èniyàn”), pẹ̀lú itúkà pátápátá ijoba rẹ̀ nígbà tí àwọn ẹ̀fúùfú mẹ̀rin ti Ísílámù bá ti tú sílẹ̀ ní kíkún ní iparí àkókò àyè àdánwò èniyàn.

Nígbà nàà ni àwọn ẹ̀sẹ̀ karùn-ún tí tí dé ẹ̀kẹ̀sàn-án se àfihàn itàn tí àkókò tí ó ṣáájú idásilẹ̀ ipò pọ̀pọ̀ lórí itẹ̀ ní ọdún 538 dúró fún, nítorí pé ní ibẹ̀rẹ̀ agbára nàà tí yóò di ọ̀ba àríwá gbọ̀dọ̀ borì idèná ilẹ̀ mẹ̀ta, gégé bí Seleucus ti se, ẹ̀ni tí a sì fi múlẹ̀ léyìn nàà gégé bí ọ̀ba àríwá. Léyìn èyí, fún ọdún mẹ̀ta àtààbò, gégé bí ọdún gidì mārùndínlógójì se ṣàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀, ọ̀ba àríwá joba, tí tí di igbà tí ọ̀ba guúsù wọ̀ inú odi agbára rẹ̀, tí ó sì mú un ní igbẹ̀kùn, níbí tí ó ti kú léyìn nàà ní Ejibiti nítorí ìṣubú kúrò lórí ẹ̀sin. Báyií, àwọn ẹ̀sẹ̀ nàà ń tọ̀ka sí itàn tí ó parí ní àkókò òpin ní ọdún 1798.

Ẹ̀sẹ̀ kẹ̀wáá ń tọ̀ka sí itàn àkókò iparí ní ọdún 1989, àti pẹ̀lú àwọn ẹ̀sẹ̀ karùn-ún tí tí dé kẹ̀sàn-án, wọn sojú itàn ẹ̀sẹ̀ ogójì, gégé bí itàn àwọn ẹ̀sẹ̀ ọ̀gbọ̀n tí tí dé mẹ̀rìndínlógójì se rí. Nítorí nàà, láti ẹ̀sẹ̀ kìn-ín-ní tí tí dé ẹ̀sẹ̀ kẹ̀wáá, ilà lé e lórí ilà, àwọn ilà àsoṭẹ̀lẹ̀ méjì wà. Èkínní ń sọ̀rọ̀ nípa àwọn aṣáájú

ijoba kefa àti keje, bí ó tilè jé pé ààyè òfo kan wà láàárín oba kefa àti olórò jùlò nínú ijoba kefa àti ijoba keje.

Ìlà keji bo itàn iyíyò àwọn idèná mètá nàà kúrò, àkókò tí oba àríwá jòba, àti eni tí a sì yò kúrò nígbà nàà ní 1798, àti títí dé 1989, àti ààrẹ keji, tí a sàpẹrẹ rẹ nínú ilà tó sáájú nípasẹ Kírúsì.

Èsẹ kòkànlá àti kejilá sàpẹrẹ ilà kẹta ti itàn tí ó sẹlẹ lẹyin ààrẹ olórò tí a mẹnuba nínú esẹ keji, sùgbón ní igbà kan lẹyin iparun Soviet Union ní àsìkò ikeyin ní oḍún 1989, àti ní ibi kan sáájú òfin Ojò Àìkú ní Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà gégé bí a ti sàpẹrẹ rẹ nínú esẹ kẹrindínlógún.

Itàn lẹyin àkókò òpin ní 1989 ni a gbé lọ sí òḍò ààrẹ kefa àti olórò jùlò tí n ru àwọn gílóbálisì sókè, bèrè ní 2016, nínú ilà àkókò. Itàn àsọtélẹ nàà ni a gbé lọ sí 1989 nínú ilà keji. Ogun Raphia (“Ààlà”) nínú esẹ kòkànlá àti kejilá sáájú esẹ kẹtálá, níbi tí oba àríwá tí a sẹsẹ sẹgun tún fí mú ogun rẹ padà bọ sípò, lẹyin nàà ó sì sẹgun oba gúúsù, diẹ sáájú òfin Ojò Àìkú ti esẹ kẹrinlá. Agbára aṣojú oba àríwá nínú esẹ kẹtálá ni eni ikeyin nínú àwọn ààrẹ méjò tí n jòba láti 1989 títí dé òfin Ojò Àìkú. Nítorí nàà, esẹ kẹtálá gbòḍò sẹlẹ ní tàbí lẹyin idibò ààrẹ kejo, eni tí ó wà nínú àwọn méje nàà. Èsẹ kòkànlá àti kejilá bèrè diẹ sáájú ààrẹ kefa, olórò jùlò, ó sì sẹ sẹ kí wón parí diẹ sáájú idibò ààrẹ kan nàà yẹn, eni tí ó di eḷẹkẹjọ nínú àwọn méje nàà, tí ó sì sẹgun nínú ogun kẹta ti ogun aṣojú nàà, nínú esẹ kẹtálá sí kẹ̀ẹ̀dógún.

Ìsanwópada oba gúúsù nínú esẹ kẹwáá-láti-òkan sí kejilá, ni ó jé idáhùn sí iṣẹgun tí oba gúúsù jìyà rẹ nínú esẹ kẹwáá. Èsẹ kẹwáá fí iṣẹgun oba àríwá hàn ní oḍún 1989, èyí tí a mú wá nípasẹ àjòṣepò àṣírí ti Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà àti Vatican. Iṣẹgun fún ogun àríwá ni ogun àkókò nínú ogun aṣojú nàà. Ogun gbígbóná gidi tí a mú sẹ ní ayérayé igbàani jé àpẹrẹ ogun aṣojú kan ní àwọn ojò ikeyin, nítorí nàà iṣẹgun esẹ kẹwáá-láti-òkan àti kejilá yòò jé iṣẹgun fún oba gúúsù, nínú ogun keji ti àwọn ogun aṣojú nàà.

Àwọn ogun mètá wà nínú esẹ mẹwáá títí dé mḕẹ̀dógún, a sì mú gbogbo wọn sẹ ní ayé igbàani nípasẹ àwọn ogun gbígbóná gidi; sùgbón wọn dúró fún ogun mètá nínú àwọn ogun aṣojú ní àwọn ojò ikeyin. Ogun kin-in-ní ni idàpò àṣírí ti eranko nàà àti wòlù èké sẹgun nínú rẹ sí ejò nàà ní oḍún 1989. Ogun keji nínú àwọn ogun aṣojú ni agbára ejò aláìgbàgbó Olórùn ti oba gúúsù yòò sẹgun nínú rẹ sí idàpò pòòpù àti oṃo-ogun aṣojú rẹ. Ogun kẹta nínú àwọn ogun aṣojú ni oṃo-ogun aṣojú ti oba àríwá yòò sẹgun nínú rẹ, gégé bí a ti sàpẹrẹ rẹ nínú esẹ mètálá títí dé mḕẹ̀dógún.

Ní ti àsọtélẹ, ogun àgbáyé gbígbóná mètá wà, ogun aṣojú mètá, tí ó ní ogun mètá nínú rẹ, àti ijà ogun iyonu mètá ti Ísílámù. Ogun Abélé kan sì tún wà, pèlú Ogun Ìyípadà kan. Ogun keji nínú àwọn ogun aṣojú ti bèrè báyi ní Ukraine, “Ààlà-Ìpín”, gégé bí a ti sàpẹrẹ rẹ nípa Raphia, èyí tí ó jé ààlà-ipín láàárín oba gúúsù àti oba àríwá, nígbà tí esẹ kòkànlá àti kejilá kókó sẹ ní itàn.

Ní àkókò kan nàà gan-an tí ogun keji nínú àwọn ogun aṣojú ní Ukraine n ló lówó, ikòlù keji nínú mètá ti Islam sí ilẹ ológo nàà nàà n sẹlẹ pèlú. Ikòlù àkókò ti ègbé kẹta dé ní ojò kẹtálá, oṣù Kẹsàn-án, oḍún 2001, igbèdidì àwọn egbèrún lónà ogòrùn-ún mḕrinlélógójì sì bèrè. Àkókò igbèdidì nàà parí ní òfin Ojò-Àìkú tí yòò dé láipẹ ní Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà, nígbà tí Islam ti ègbé kẹta yòò tún kọlu Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà lẹ̀kẹkan sí i. Ikòlù àkókò àti ti ikéyin jé òkan nàà, àwọn méjèjì sì fí ohùn angẹli Ifihàn mḕẹ̀dógún hàn, èyí tí ó sì jé ohùn angẹli kẹta pèlú, èyí tí ó sì tún jé ifonkànsì

ìpè keje, èyí tí ó sì tún jẹ̀ ègbé kẹta.

Láàárín àwọn ikólù méjèjì wònyen, tí wón jẹ̀ ohùn méjì, tí wón sì jẹ̀ iró ipè keje, Ísílámù ti ègbé kẹta kòlù, kì í ẹ̀ ilẹ̀ ológo ti ẹ̀mí ti ọ̀de-òní, bí kò ẹ̀ ilẹ̀ ológo gidi ti igbà àtíjọ ní October 7, 2023.

Ogun tí ó bèrè nígbà nàà, n ẹ̀lẹ̀ báyií ní agbègbè gangan nàà níbi tí Ogun Raphia ti wáyé gégé bí a ti ẹ̀pèjúwe rẹ̀ nínú ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlá àti kejilá. Àdàìpẹ̀ Gaza ni ààlà láàárín ijọba gúúsù Juda àti Ejibiti. Ojọ Keje, Oṣù Kẹwáá, ọ̀dún 2023, jẹ̀ àgbá kẹkẹ̀ kan láàárín àwọn àgbá kẹkẹ̀ m̀ìràn tí ó n samisi ịṣòtẹ̀, tàbí lẹ̀tá kẹtálá nínú á́lífábeṣ̀tì Heberu tí ó papọ̀ mọ̀ lẹ̀tá àkókó àti ikeyin láti dá ọ̀rọ̀ nàà “òtító” sílẹ̀.

Ìkọ̀lù kejì sí ilẹ̀ ọ̀go nàà láti ọ̀wọ̀ Ísílámù ti ègbé kẹta ẹ̀lẹ̀ ní October 7, 2023, ó sì ẹ̀lẹ̀ ní pátápátá agbègbè kan nàà níbi tí Ogun Raphia igbàani ti wáyé, gégé bí imúṣe ẹ̀sẹ̀ kẹwáá àti kejilá. Ìkọ̀lù kejì sí ilẹ̀ ọ̀go nàà ni, nípasẹ̀ àpẹ̀rẹ̀ agbègbè àṣotélẹ̀, ní ịsopọ̀ pẹ̀lú ogun kejì nínú àwọn ogun aṣojú, gégé bí a ti ẹ̀pẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nínú ogun ní Ukraine.

Lóri ilà dé ilà, ogun kejì nínú àwọn ogun aṣojú tí ó ti n lẹ̀ lẹ̀wọ̀lẹ̀wọ̀ ní Ukraine (Ilẹ̀ Ààlà), ní àkọ̀sílẹ̀ kejì ipè ipè ikilọ̀ ibànújẹ̀ kẹta (October 7, 2023), èyí tí a mú ẹ̀ ní àkókò ikeyin ididigbègbé àwọn ẹ̀gbẹ̀rún ọ̀górùn-ún méjilélógójì. Irírí ididigbègbé nàà ni Danieli fi hàn ní orí kẹwáá, nígbà tí ó rí iran “marah” lẹ̀yìn àkókò ojọ̀ mọ̀kànlélógún ti ọ̀fọ̀, èyí tí í ẹ̀ ọ̀jọ̀ mẹ̀ta àtààbò tí àwọn wòlì méjì nàà kú ní ojú pópó. A tùmọ̀ iran nàà gégé bí àlàyé “ohun tí yóò ẹ̀lẹ̀ sí àwọn ènìyàn Ọ̀lọ̀run ní àwọn ojọ̀ ikeyin.”

Òtító tí a ẹ̀pẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nínú iran Odò Hiddekel, èyí tí í ẹ̀ ọ̀tító ididi, ni a mú ẹ̀ ní itàn àṣotélẹ̀ tí ẹ̀sẹ̀ mọ̀kànlá títí dé mẹ̀eédógún. Ó jẹ̀ itàn ẹ̀sẹ̀ ogójì tí ó bèrè ní ọ̀dún 1989, tí ó sì n bá a lẹ̀ sí ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlélógójì àti sí ọ̀fin Ojọ̀ Àikú tí n bọ̀ láìpẹ̀. Ó jẹ̀ itàn ààrẹ̀ kẹfà, ẹ̀ni ọ̀lọ̀rọ̀ jùlọ̀, nínú ẹ̀sẹ̀ kejì, tí a ẹ̀pẹ̀rẹ̀ rẹ̀ títí dé ijọba keje ti “Alexander the Great” gégé bí a ti ẹ̀kíyèsí nínú ẹ̀sẹ̀ kẹta.

Itàn tí ó bèrè ní ibèrẹ̀ ogun kejì àwọn ogun aṣojú ní ọ̀dún 2014, tí a sì tẹ̀ lẹ̀ e pẹ̀lú ààrẹ̀ ọ̀lọ̀rọ̀ jùlọ̀ tí ó bèrẹ̀ ipolongo rẹ̀ ní ọ̀dún 2015, ni agbègbè ọ̀fifọ̀ ẹ̀sẹ̀ ogójì, láti ọ̀dún 1989 títí dé ọ̀fin Ojọ̀-isinmi nínú ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlélógójì, ó sì tún jẹ̀ agbègbè ọ̀fifọ̀ láti ọ̀dọ̀ ààrẹ̀ kẹfà, ọ̀lọ̀rọ̀ jùlọ̀ nínú ẹ̀sẹ̀ kejì, títí dé ijọba keje. Ọ̀un ni itàn tí ó bèrẹ̀ pẹ̀lú ohùn àkókó Ìfihàn orí kejídínlógún ní ojọ̀ kọ̀kànlá, oṣù Kẹ̀sàn-án, ọ̀dún 2001, tí ó sì parí pẹ̀lú ohùn kejì ní wákàtí imítìtì-ayé nílá nínú orí kọ̀kànlá ti Ìfihàn. Itàn nàà pẹ̀lú ni àkókò itàn tí Hesekieli fi hàn nínú orí kejilá, níbi tí gbogbo iran ti n ẹ̀. Àkókò yẹn ni àkókò ididi àwọn ẹ̀gbẹ̀rún m̀erindínlógórin àti ẹ̀gbẹ̀rún m̀erin. Ìsọ̀mọ̀lórúkọ̀ àwọn ènìyàn Ọ̀lọ̀run ni a n mú ẹ̀ nípasẹ̀ ọ̀rọ̀ Rẹ̀.

Yà wón sọ̀tọ̀ nípa ọ̀tító rẹ̀: ọ̀rọ̀ rẹ̀ ni ọ̀tító. Johanu 17:17.

A ó tẹ̀síwájú nínú iwádìí yíi nínú àpílẹ̀kọ̀ tí ó kàn.

“A fi iran yíi fún Ísíkíèlì ní àkókò kan tí ọ̀kàn rẹ̀ kún fún irònú òkùnkùn nípa ohun búburú tí n bọ̀. Ó rí ilẹ̀ àwọn baba rẹ̀ tí ó wà ní ahoro. Ilú tí ó ti kún fún ènìyàn rí kò sì ní olùgbé mọ̀. Ohùn ayọ̀ àti orin iyin kò sì tún gbọ̀ mọ̀ láàárín ọ̀giri rẹ̀. Wòlì nàà fúnra rẹ̀ jẹ̀ àjẹ̀jì ní ilẹ̀ àjẹ̀jì, níbi tí ifẹ̀-ọ̀kàn aláìlópìn àti ikà burúkú ti n jẹ̀ ọba. Ohun tí ó rí tí ó sì gbọ̀ nípa iwà ikà ènìyàn àti àìdà ènìyàn sí ara wón mú ibànújẹ̀ bá ọ̀kàn rẹ̀, ó sì sọ̀fò kíkoro lósàn-án àti lóru. Sùgbọ̀n àwọn

àpẹ̀ẹ̀rẹ̀ ààmì àgbàyanu tí a fi hàn án lẹ̀gbẹ̀e odò Kébàrí sí agbára aláṣẹ̀ kan payá tí ó lágbara ju ti àwọn alákosó ayé lọ. Lókè àwọn ọ̀ba alárẹ̀raga àti aláíníyọ̀nú ti Ásírià àti Bábílóni, Ọ̀lọ̀run àánú àti òtítító jókòò lórí itẹ̀.”

“Àwọn idíjù tó dàbí àgbá kẹ̀kẹ̀ tí ó farahàn sí wòlì nàà pé wọn wà nínú irú idàrúdàpọ̀ bẹ̀e, wà lábẹ̀ itọ̀sọ̀nà ọ̀wọ̀ aláilópin. Èmí Ọ̀lọ̀run, tí a fi hàn án gẹ̀gẹ̀ bí ẹ̀ni tí n mú kí àwọn kẹ̀kẹ̀ wònyí rìn, tí ó sì n dàrí wọn, mú iṣòkan jáde láti inú idàrúdàpọ̀; bakan nàà ni gbogbo ayé sì wà lábẹ̀ àkosó Rẹ̀. Egbẹ̀egbẹ̀rún àiniye àwọn ẹ̀dà tí a ti yìn lógo ti wà ní imúrasilẹ̀ ní ọ̀rọ̀ Rẹ̀ láti ṣàkóso lórí agbára àti ète àwọn èniyàn búburú, àti láti mú rere wá fún àwọn olóòtító Rẹ̀.”

“Bẹ̀e gẹ̀gẹ̀ pẹ̀lú, nígbà tí Ọ̀lọ̀run fẹ̀ sí itàn ijọ hàn fún Jòhánù olùfẹ̀ nípa àwọn àkókò tí n bọ̀, Ó fi idánilójú kan fún un nípa ifẹ̀ àti itọ̀jú Olùgbàlà sí àwọn èniyàn Rẹ̀, nípa fifi ‘Eni kan tí ó dàbí Ọ̀mọ̀ èniyàn’ hàn án, tí n rìn láàrín àwọn ọ̀pá fitilá, èyí tí ó ṣàpẹ̀ẹ̀rẹ̀ àwọn ijọ méje. Nígbà tí a fi àwọn ijà nílá ikeyin ti ijọ pẹ̀lú àwọn agbára ayé hàn Jòhánù, a tún jẹ̀ kí ó rí iṣẹ̀gun ikeyin àti iṣẹ̀lẹ̀ àwọn olóòtító pẹ̀lú. Ó rí i pé a mú ijọ wọ̀ inú ijà ikú pẹ̀lú ẹ̀ranko nàà àti ère rẹ̀, àti pé a fi ijọ̀sìn ẹ̀ranko nàà múlẹ̀ lábẹ̀ ijíyà ikú. Ṣùgbọ̀n nígbà tí ó wo jìnà sí èéfin àti ariwo ogun nàà, ó rí egbẹ̀ èniyàn kan lórí Òkè Síóni pẹ̀lú Ọ̀dó-Àgùntàn nàà, tí wọn ní, dípò àmì ẹ̀ranko nàà, ‘orúko Baba wọn tí a kọ̀ sí iwájú orí wọn.’ Ní àfikún sí i, ó tún rí ‘àwọn tí wọn ti ṣẹ̀gun ẹ̀ranko nàà, àti ère rẹ̀, àti àmì rẹ̀, àti nọ̀nbà orúko rẹ̀, tí wọn dúró lórí òkun dígí, tí wọn ní àwọn háàpù Ọ̀lọ̀run’ tí wọn sì n kọ̀ orin Mósè àti ti Ọ̀dó-Àgùntàn.”

“Àwọn ẹ̀kọ̀ wònyí jẹ̀ fún ànfààní wa. A nílò láti fi iṣẹ̀lẹ̀ wa dúró lé Ọ̀lọ̀run, nítorí pé àkókò kan wà níwájú wa ló̀túnlótún tí yòò dán èmí èniyàn wò. Kírísítí, ní orí Òkè Ólífi, tún àwọn idájọ̀ ẹ̀lẹ̀rùjẹ̀ tí yòò sáájú ibòwọ̀ Keji Rẹ̀ sọ̀ pé: ‘Èyin yòò gbọ̀ nípa ogun àti iròyin ogun.’ ‘Orílẹ̀-èdè yòò dide sí orílẹ̀-èdè, àti ijọ̀ba sí ijọ̀ba: ebi yòò sì wà, àti àjàkálẹ̀-àrùn, àti ilẹ̀-rírí, ní ibi púpọ̀. Gbogbo àwọn wònyí ni ibèrẹ̀ irora.’ Bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé àwọn àsọ̀tẹ̀lẹ̀ wònyí rí imúṣẹ̀ diẹ̀ nígbà iparun Jerúsálẹ̀mù, wọn ní ifilò tó taara jù lọ̀ sí àwọn ọ̀jọ̀ ikeyin.”

“A dúró lórí ẹ̀nu ọ̀nà àwọn iṣẹ̀lẹ̀ nílá àti mímúni-láyà gidigidi. Àsọ̀tẹ̀lẹ̀ n ẹ̀ ní kíákíá. Olúwa wà létí ilẹ̀kùn. Láipẹ̀ yòò sí síwájú wa àkókò kan tí yòò kún fún ifẹ̀-àkíyèsí tí ó lágbara jù lọ̀ fún gbogbo àwọn aláàyè. Àwọn ijàngbọ̀n iṣẹ̀lẹ̀ àtíjọ̀ ni a ó tún jí dide; àwọn ijàngbọ̀n tuntun yòò sì dide. Àwọn iṣẹ̀lẹ̀ tí a óò ẹ̀ ní ayé wa kò tii wọ̀ inú alá èniyàn rára. Sátáni n ẹ̀sẹ̀ nípasẹ̀ àwọn irinsẹ̀ èniyàn. Àwọn tí wọn n sapa láti yí Òfin Orílẹ̀-Èdè padà, kí wọn sì fi gba òfin kan kalẹ̀ láti fi mú itoju ọ̀jọ̀ Àikú, kò mọ̀ diẹ̀ rára ohun tí àbájáde rẹ̀ yòò jẹ̀. Ipọ̀njú nílá kan ti fẹ̀rẹ̀ dé bá wa.”

“Ṣùgbọ̀n kò yẹ̀ kí àwọn iránsẹ̀ Ọ̀lọ̀run gbẹ̀kẹ̀ lé ara wọn nínú pajawiri nílá yí. Nínú àwọn iran tí a fi fún Isaiah, sí Ezekiel, àti sí John ni a ti rí bí ọ̀run ti so mọ̀ àwọn iṣẹ̀lẹ̀ tí n ẹ̀lẹ̀ lórí ilẹ̀ ayé pẹ̀kipeki, àti bí itọ̀jú Ọ̀lọ̀run ẹ̀ pọ̀ tó fún àwọn tí ó jẹ̀ olóòtító sí I. Ayé kò sí lálá ní Olùṣàkóso. Ètò àwọn iṣẹ̀lẹ̀ tí n bọ̀ wà lówọ̀ Oluwa. Olánlá ọ̀run ni ó ní àyànmọ̀ àwọn orílẹ̀-èdè, pẹ̀lú àwọn ọ̀ràn ijọ̀ Rẹ̀, nínú àbójútó tirẹ̀ gan-an.” Testimonies, volume 5, 752, 753.